

Postfrågor och grundläggande betaltjänster

Sammanfattning

I betänkandet behandlar utskottet 14 motionsyrkanden om postfrågor och grundläggande betaltjänster från den allmänna motionstiden 2015. Utskottet avstyrker samtliga yrkanden med hänvisning till gällande regelverk och pågående arbete som regeringen och de berörda myndigheterna bedriver i aktuella frågor i syfte att säkerställa att statsmakternas målsättningar på områdena uppnås.

Utskottets uppfattning är att det är av stor betydelse för hushållen och näringslivet att de har tillgång till en välfungerande postservice liksom att det finns en samhällsomfattande posttjänst av god kvalitet. I sammanhanget vill utskottet också betona vikten av att landsbygdens förutsättningar särskilt beaktas i fråga om utdelning och tillgång till service. Även grundläggande betaltjänster är av central betydelse för samhället, och utskottet följer det pågående arbetet med att säkerställa tillgången till dessa, bl.a. utvecklingen av nya elektroniska betaltjänstlösningar för inte minst glesbygdens behov.

I betänkandet finns fem reservationer (M, C, L, KD, SD och V).

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	5
Utskottets överväganden	6
Postservice	6
Arbetsmiljön för postanställda	9
Vissa postala konkurrensfrågor	10
Samdistribution	12
Kontanthantering och betaltjänster	13
Reservationer	17
1. Postservice, punkt 1 (SD)	17
2. Postservice, punkt 1 (V)	18
3. Arbetsmiljön för postanställda, punkt 2 (V)	19
4. Samdistribution, punkt 4 (M, C, L, KD)	19
5. Kontanthantering och betaltjänster, punkt 5 (V)	21
<i>Bilaga</i>	
Förteckning över behandlade förslag	22
Motioner från allmänna motionstiden 2015/16	22

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. **Postservice**

Riksdagen avslår motionerna

2015/16:85 av Birger Lahti m.fl. (V) yrkandena 1 och 3,

2015/16:377 av Håkan Svenneling m.fl. (V) yrkande 7 och

2015/16:1919 av Saila Quicklund (M).

Reservation 1 (SD)

Reservation 2 (V)

2. **Arbetsmiljön för postanställda**

Riksdagen avslår motion

2015/16:85 av Birger Lahti m.fl. (V) yrkande 2.

Reservation 3 (V)

3. **Vissa postala konkurrensfrågor**

Riksdagen avslår motionerna

2015/16:1489 av Andreas Norlén m.fl. (M) yrkandena 1–3 och

2015/16:2945 av Jeff Ahl m.fl. (SD).

4. **Samdistribution**

Riksdagen avslår motionerna

2015/16:3059 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M, C, FP, KD) yrkande 28
och

2015/16:3208 av Anders Åkesson m.fl. (C) yrkande 5.

Reservation 4 (M, C, L, KD)

5. **Kontanthering och betaltjänster**

Riksdagen avslår motionerna

2015/16:1099 av Jan R Andersson m.fl. (M) yrkande 2,

2015/16:2392 av Krister Örnfjäder (S) och

2015/16:3147 av Penilla Gunther m.fl. (KD) yrkande 19.

Reservation 5 (V)

Stockholm den 10 december 2015

På trafikutskottets vägnar

Karin Svensson Smith

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Karin Svensson Smith (MP), Jessica Rosencrantz (M), Pia Nilsson (S), Suzanne Svensson (S), Edward Riedl (M), Lars Mejern Larsson (S), Tony Wiklander (SD), Sten Bergheden (M), Anders Åkesson (C), Boriana Åberg (M), Jasenko Omanovic (S), Per Klarberg (SD), Said Abdu (L), Emma Wallrup (V), Robert Halef (KD), Johan Andersson (S) och Teres Lindberg (S).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I betänkandet behandlar utskottet 14 motionsyrkanden om postfrågor och grundläggande betaltjänster med utgångspunkt i 10 motioner från allmänna motionstiden 2015. En förteckning över de förslag som behandlas redovisas i bilagan.

Generaldirektör Göran Marby från Post- och telestyrelsen (PTS) informerade utskottet den 26 november 2015 om bl.a. vissa aktuella frågor på postområdet.

Utskottets överväganden

Postservice

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om postservice. Utskottet anser att en välfungerande postservice har en central funktion i samhället och att det i sammanhanget är viktigt att beakta landsbygdens särskilda förutsättningar. Utskottet utgår från att regeringen och PTS fortsätter sin bevakning av samhällets behov av posttjänster och postservice av god kvalitet i hela landet i enlighet med de mål som riksdagen fastslagit.

Jämför reservationerna 1 (SD) och 2 (V).

Bakgrund

Målet för postsektorn är att det ska finnas en posttjänst av god kvalitet i hela landet som uppfyller de krav som anges i postlagen (2010:1045).

Enligt postlagen krävs det tillstånd för att bedriva postverksamhet. Tillstånd att bedriva postverksamhet beviljas av Post- och telestyrelsen (PTS). Det är också PTS som genom beslut har utsett Postnord att tillhandahålla den s.k. samhällsomfattande posttjänsten. I postlagen anges vilka krav som ingår i den samhällsomfattande posttjänsten och som den tillståndshavare som ålagts att tillhandahålla tjänsten måste uppfylla. Mer detaljerade bestämmelser om den samhällsomfattande posttjänsten finns i postförordningen (2010:1049). Den samhällsomfattande tjänsten innebär vissa minimikrav i fråga om garanterad kvalitet och servicenivå. Det framgår av lagen att varje arbetsdag och minst fem dagar i veckan, utom under omständigheter eller geografiska förhållanden som tillståndsmyndigheten bedömer utgör skäl för undantag, ska det göras minst en insamling och minst en utdelning av postförsändelser. Vidare anges att expeditions- och inlämningsställena ska ligga så tätt att användarnas behov beaktas. Med expeditions- och inlämningsställena avses i praktiken postombud och företagscenter. Dessutom ska det vara möjligt att skicka brev med utdelning påföljande arbetsdag, s.k. övernattbefordran. Ett kvalitetskrav är att minst 85 procent av dessa brev ska komma fram i tid, vilket framgår av postförordningen. Den samhällsomfattande tjänsten innebär också att det ska vara möjligt att försäkra postförsändelser och att enhetliga priser ska tillämpas för enstaka försändelser samt att tjänstevillkoren är allmänt tillgängliga. Postförordningen innehåller också bestämmelser om prissättning som bl.a. reglerar hur mycket portot får höjas för inrikes befordran av enstaka postförsändelser. Med stöd av lagen har PTS också möjlighet att meddela föreskrifter om krav på prissättning och redovisning för den tillståndshavare som tillhandahåller den samhällsomfattande posttjänsten.

Motionerna

I kommittémotion 2015/16:85 yrkande 1 efterlyser Birger Lahti m.fl. (V) en bättre balans mellan ekonomiska mål och det samhällsuppdrag som Postnord har ålagts av statsmakterna. Motionärerna framhåller det oförenliga i kraven på att tillhandahålla en samhällsomfattande posttjänst av hög kvalitet samtidigt som företaget ska leverera en avkastning på 10,5 procent. En god postservice måste få vara det överordnade målet i sammanhanget även om verksamheten ska drivas på ett ekonomiskt sunt sätt.

I samma motion yrkande 3 uppmanar motionärerna regeringen att utarbeta ett förslag till en ny postlag som tar mer hänsyn till det företag som har ålagts att tillhandahålla den samhällsomfattande posttjänsten och betonar att den nya lagen också ska säkerställa en god postservice i hela landet i framtiden.

Håkan Svenneling m.fl. (V) argumenterar i motion 2015/16:377 yrkande 7 för att Postnord bör få i uppdrag att ge god service av likvärdig kvalitet till alla privatpersoner och företag i hela landet. Motionärerna framhåller att en fungerande postservice är en grundläggande samhällsservice och att många företag är beroende av en välfungerande postservice. Om en sådan service inte finns drabbar det företagandet på landsbygden, vilket kan få negativa konsekvenser för sysselsättningen.

Saila Quicklund (M) yrkar i motion 2015/16:1919 på att regeringen bör ta initiativ till att förbättra utdelningsservicen i glesbygden för att det ska vara möjligt att bo och verka i hela landet. Motionären ser med oro på de försämringar som drabbat hushåll och företag i glesbygden när Postnord har omstrukturerat utdelningsverksamheten, vilket i vissa fall har medfört att invånarna måste köra långa sträckor för att hämta posten. Motionären påpekar att PTS visserligen har utfärdat allmänna råd om postutdelning men att dessa inte är bindande för Postnord.

Utskottets ställningstagande

Utskottet vill inledningsvis framhålla den avgörande roll som en välfungerande postservice har i samhället, trots att en allt större del av kommunikationen i dag sker elektroniskt. Även om mängden brev stadigt minskar, ökar samtidigt paketvolymerna som en följd av inte minst en växande e-handel. Det är utskottets uppfattning att behovet av en postservice av hög kvalitet kommer att kvarstå under överskådlig tid även om postsektorn genomgår en omfattande förändring som en följd av utvecklingen på det digitala området. Det är därför positivt att postmarknaden lever upp till regelverkets krav på tillförlitlighet och att Postnord enligt PTS och regeringens bedömning fortsätter att tillhandahålla en samhällsomfattande tjänst som motsvarar de höga krav som ställs av staten.

Utskottet välkomnar också den utredning som regeringen tillsatte i augusti 2015 för att granska postlagstiftningen i syfte att se om den motsvarar rådande och framtida behov i ett digitaliserat samhälle. Utskottet anser att det är viktigt att lagstiftningen på området återspeglar de förhållanden som råder på en

postmarknad som genomgår stora förändringar och att utredningen också beaktar behovet av att göra eventuella ändringar i regelverket för den sakens skull.

Av den redogörelse som PTS generaldirektör lämnade i samband med utskottets sammanträde den 26 november 2015 framkom att den svenska delen av Postnord fortfarande är ett lönsamt bolag, trots de minskande brevvolymer. Utskottet välkomnar detta, inte minst eftersom många nationella postoperatörer i Europa går med förlust och måste hantera ännu mer drastiska volymminskningar än de som förekommer i Sverige. Enligt utskottets uppfattning gör lönsamheten det enklare för Postnord att tillhandahålla en samhällsomfattande posttjänst utan att några statliga stödåtgärder behöver övervägas.

Utskottet är införstått med de utmaningar som Postnord brottas med när det gäller utdelningsverksamheten i lands- och glesbygd. Eftersom det handlar om stora geografiska områden med litet befolkningsunderlag, blir postutdelningen förhållandevis kostsam. Situationen kompliceras ytterligare av att annan samhällsservice och infrastruktur försvinner, vilket också påverkar Postnords förutsättningar att erbjuda enskilda och företag nödvändig service. Utskottet anser att när det gäller postservice i glesbygd är samverkan med olika regionala aktörer av avgörande betydelse, och utskottet noterar därför också med tillfredsställelse att PTS under 2014 inledde en dialog med Postnord om behovet av och förutsättningarna för att utveckla samverkan i postfrågor med huvudsakligen regionala myndigheter. Utskottet värdesätter också det faktum att PTS och Tillväxtverket har inlett en diskussion om hur arbetet med postfrågor kan utvecklas inom ramen för serviceprogrammen.

Utskottet anser sammanfattningsvis att de initiativ som tagits av regeringen och PTS på ett betryggande sätt säkerställer en välfungerande postservice i hela landet liksom att det finns en samhällsomfattande posttjänst av god kvalitet som kommer alla till del. Utskottet utgår från att regeringen och PTS fortsätter sin bevakning av samhällets behov av posttjänster och postservice av god kvalitet i hela landet i enlighet med de mål som riksdagen fastslagit.

Mot bakgrund av vad som anförs ovan avstyrks motionerna 2015/16:85 (V) yrkandena 1 och 3, 2015/16:377 (V) yrkande 7 och 2015/16:1919 (M).

Arbetsmiljön för postanställda

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om arbetsförhållandena för de anställda hos Postnord. Utskottet hänvisar till gällande regelverk för arbetsmiljöfrågor och att det är Arbetsmiljöverkets uppgift att bevaka de anställdas arbetsförhållanden samt att Postnord i egenskap av arbetsgivare är skyldig att tillämpa myndighetens föreskrifter.

Jämför reservation 3 (V).

Motionen

I kommittémotion 2015/16:85 yrkande 2 understryker Birger Lahti m.fl. (V) att det är angeläget att staten som har ett ägarintresse i Postnord tar sitt ansvar för att säkerställa bra arbetsförhållanden för anställda genom att minska antalet otrygga anställningar och utnyttjandet av bemanningsföretag. De anställdas missnöje beror enligt motionärerna på för högt ställda avkastningskrav samtidigt som brevvolymerna stadigt minskar. I sista hand blir det personalen som får betala priset genom försämrade arbetsförhållanden.

Utskottets ställningstagande

Utskottet vill inledningsvis påminna om att frågor som rör arbetsmiljöförhållanden regleras i arbetsmiljölagstiftningen och i Arbetsmiljöverkets föreskrifter. Genom arbetsgivaransvaret är således Postnord precis som andra brevbefordringsföretag skyldigt att beakta de anställdas arbetsförhållanden. Detta underströks också av statsrådet Mikael Damberg den 25 februari 2015 i ett svar på en skriftlig fråga (2014/15:232) med anledning av det s.k. postuppropet. I svaret betonade statsrådet att enligt statens ägarpolicy och riktlinjer för företag med statligt ägande ska bolag med statligt ägande som Postnord agera långsiktigt, effektivt och lönsamt. Statsrådet tillade också att bolag med statligt ägande ska agera föredömligt inom området hållbart företagande, vilket bl.a. innefattar arbetstagares villkor, och i övrigt agera på så sätt att de åtnjuter offentligt förtroende.

Utskottet bedömer således att det finns lämpliga riktlinjer och regelverk för att värna de anställdas arbetsmiljö och att Arbetsmiljöverket är den myndighet som säkerställer detta i sin tillsynsverksamhet.

Med hänsyn till vad som sagts ovan avstyrker utskottet motion 2015/16:85 yrkande 2.

Vissa postala konkurrensfrågor

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om konkurrensförhållanden på postområdet. Utskottet påminner om att PTS har en konkurrensfrämjande roll på postområdet och att myndigheten i sin tillsynsverksamhet ska säkerställa att Postnords prissättning är kostnadsbaserad i syfte att bl.a. motverka korssubventionering. Utskottet påminner om att Konkurrensverket är den myndighet som i övrigt prövar konkurrensfrågor och missbruk av dominerande ställning och att Sverige även har förbundit sig att tillämpa EU:s bestämmelser i fråga om konkurrens på postområdet.

Motionerna

I motion 2015/16:1489 yrkande 1 vill Andreas Norlén m.fl. (M) uppmärksamma att det på en konkurrensutsatt marknad är av central betydelse att Postnord inte får otillbörlig kostnadstäckning av verksamhet som finansieras inom ramen för samhällsuppdraget. Motionärerna framhåller att Postnord fortfarande är den helt dominerande aktören på marknaden långt efter det att brevmonopolet upphörde. Till detta kommer som en konsekvens av företagets samhällsuppdrag att Postnord är den enda operatör som har ett rikstäckande distributionsnät, vilket ur konkurrenssynpunkt utgör en fördel i förhållande till övriga operatörer. Motionärerna ser en risk i att Postnord utnyttjar resurser inom samhällsuppdraget för att finansiera tjänster som tillhandahålls inom andra verksamhetsområden där det råder en verklig konkurrens, t.ex. marknaden för oadresserad direktreklam. Därför bör regeringen, som företräder ett ägarintresse, mer aktivt säkerställa att sådan otillbörlig kostnadstäckning inte förekommer.

Vidare uttrycker motionärerna oro för de signaler de fått om att Postnord avser att ge sig in i nya marknader som ligger utanför kärnverksamheten. Detta hotar att snedvrider konkurrensen inom stora delar av tjänstesektorn, i synnerhet som Postnord alltid kan stödja sig på sitt samhällsuppdrag. Motionärerna efterlyser därför i yrkande 2 nya ägardirektiv som tydligare reglerar vilka verksamheter bolaget ska ägna sig åt.

I yrkande 3 föreslås att regeringen bör överväga att dela upp Postnord i separata bolag för att förhindra otillbörlig samverkan inom koncernen. Motionärerna anser att en sådan åtgärd skulle gynna en mer öppen prissättning och göra det lättare för privata aktörer att konkurrera på lika villkor, en åtgärd som skulle öppna vägen för en mer välfungerande marknad med bättre och billigare tjänster, något som i förlängningen gynnar konsumenterna.

Jeff Ahl m.fl. (SD) yrkar i motion 2015/16:2945 på att postväsendet i Sverige ska återregleras. Även om brevvolymer stadigt minskar över tid anser motionärerna att postväsendet är en central nationell angelägenhet och

att det ur samhällsekonomisk synpunkt är mer rationellt att låta en aktör ha ensamrätt till postutdelningen i landet eftersom det finns stordriftsfördelar i detta. Därmed skulle det bli lättare att nå effektivitet och upprätthålla en god servicenivå till ett rimligt pris. Även ur miljösynpunkt anser motionärerna att det inte är försvarbart att ha konkurrerande aktörer med egna fordonsflottor för postutdelning till samma kundgrupp.

Utskottets ställningstagande

Den svenska postlagstiftningen återspeglar till stor del de målsättningar på området som fastställts i Europaparlamentets och rådets direktiv 2008/6/EG om ändring av direktiv 97/67/EG beträffande fullständigt genomförande av gemenskapens inre marknad för posttjänster. Sedan det ursprungliga direktivet har den marknadssektor inom vilken medlemsstaterna fått ha monopol på brevbefordran gradvis och i omgångar minskat, och fr.o.m. den 1 januari 2013 ska alla postmarknader inom EU vara öppna för konkurrens. Detta innebär att inget medlemsland får upprätthålla ett monopol på någon del av den nationella postmarknaden.

Utskottet påminner om att det är Konkurrensverket som prövar frågor om konkurrens och eventuellt missbruk av dominerande ställning. På postområdet har dock PTS en konkurrensfrämjande roll, vilket framgår av myndighetens instruktion (2007:951).

Utskottet inser att det ur en konkurrenssynpunkt kan vara en fördel att ha ett rikstäckande distributionsnät som samhällsupdraget förutsätter, men utskottet vill samtidigt understryka att Postnord inte kompenseras för utgifter med anledning av den samhällsomfattande tjänsten och att PTS tillsynsverksamhet till stor del är inriktad mot hur Postnord prissätter de produkter och tjänster företaget tillhandahåller kunderna. Det övergripande syftet med tillsynen är att förhindra korssubventionering mellan tjänster, något som annars riskerar att snedvrider konkurrensen på marknaden. Utskottet hänvisar i sammanhanget till de ingående krav i fråga om kalkylering och redovisning som återfinns i Postnords tillståndsvillkor från den 11 september 2015 (dnr 15-8920) i syfte att göra det lättare för PTS att kontrollera att priserna för de tjänster som ingår i den samhällsomfattande posttjänsten är rimliga, icke-diskriminerande och kostnadsorienterade. För redovisning av priser och villkor för de tjänster som ingår i den samhällsomfattande posttjänsten är Postnord skyldigt att göra dessa tillgängliga för alla och därmed göra det enklare för kunderna att jämföra tjänster och priser.

Utskottets sammanfattande bedömning är att de gällande regelverken, både det nationella och det EU-rättsliga, samt de berörda myndigheternas insatser är tillräckliga för att säkerställa rättvisa konkurrensförhållanden på postmarknaden.

Mot bakgrund av vad som anförs ovan avstyrker utskottet motionerna 2015/16:1489 (M) yrkandena 1–3 och 2015/16:2945 (SD).

Samdistribution

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om samdistribution med hänvisning till pågående utredningsarbete. Det är enligt utskottets mening angeläget att utdelningen av både post och dagstidningar fungerar även i landets mer glesbefolkade områden. Samdistribution kan vara ett sätt att uppnå en mer kostnadseffektiv utdelning och därmed långsiktigt trygga servicen i gles- och landsbygden.

Jämför reservation 4 (M, C, L, KD).

Motionerna

I kommittémotion 2015/16:3059 yrkande 28 efterlyser Jessica Rosencrantz m.fl. (M, C, FP, KD) konkreta förslag om nödvändiga lagändringar för att införa samdistribution av post och tidningar, något som är särskilt viktigt på landsbygden. Motionärerna anför som skäl för förslaget att samdistribution av post och tidningar skulle skapa bättre förutsättningar för att upprätthålla servicenivån på landsbygden trots vikande volymer för både tidningar och brev. Eftersom morgontidningen bedöms vara mer tidskänslig bör tidningsdistributionen få vara styrande. Motionärerna pekar också på att samdistribution underlättar tillgängligheten samtidigt som den även erbjuder miljö- och samhällsekonomiska vinster.

Även Anders Åkesson m.fl. (C) uppmärksammar i kommittémotion 2015/16:3208 yrkande 5 behovet av samdistribution för en förbättrad post- och tidningsutdelning i hela landet. Denna utdelningstekniska lösning anser motionärerna vara en viktig åtgärd för att förbättra servicen för befolkningen samtidigt som samdistribution är ekonomiskt rationell och bättre för miljön eftersom antalet transporter kan hållas nere.

Utskottets ställningstagande

Posttjänster utgör en viktig del i den grundläggande service som behövs för att skapa attraktiva miljöer för näringslivets utveckling och för hushållens möjligheter att både skicka och ta emot brev och paket. Detta gäller inte minst på landsbygden som i många avseenden har drabbats negativt av pågående samhällsförändringar med en tilltagande avfolkning och ett minskande utbud av samhällsservice. Till denna service räknas utdelning av dagstidningar och postförsändelser som är kostsam i glesbefolkade områden med stora geografiska avstånd, särskilt som antalet brev minskar kontinuerligt liksom tidningsupplagorna. Samdistribution skulle kunna vara ett sätt att uppnå en mer kostnadseffektiv utdelning och därmed göra det enklare att upprätthålla en central servicefunktion i aktuella områden även på längre sikt. Det är mot denna bakgrund som riksdagens tidigare tillkännagivande till regeringen om

förnyade försök med samdistribution av post och dagstidningar ska ses (bet. 2014/15:KU12, rskr. 2014/15:195).

Utskottet finner det därför positivt att regeringen i kommittédirektivet (dir. 2015:87) till den pågående översynen av postlagen särskilt anger att utredaren ska analysera effekterna av samdistribution av post och tidningar och hur samdistribution skulle påverka möjligheterna för marknadstillträde och effektiv konkurrens. Utskottet finner inga skäl att föregripa det pågående utredningsarbetet och avstyrker därför motionerna 2015/16:3059 (M, C, FP, KD) yrkande 28 och 2015/16:3208 (C) yrkande 5.

Kontanthantering och betaltjänster

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om kontanthantering och grundläggande betaltjänster. Utskottet hänvisar bl.a. till länsstyrelsernas uppdrag att bevaka och säkerställa tillgång till betaltjänster på regional nivå och noterar också pågående arbete med att utveckla nya elektroniska betaltjänstlösningar för inte minst glesbygdens behov.

Jämför reservation 5 (V).

Bakgrund

Målet för politiken för grundläggande betaltjänster är att alla i samhället ska ha tillgång till grundläggande betaltjänster till rimliga priser. Med grundläggande betaltjänster avses möjlighet till kontantuttag, betalningsförmedling och hantering av dagskassor.

Motionerna

I motion 2015/16:1099 yrkande 2 föreslår Jan R Andersson m.fl. (M) att regeringen bör se över möjligheten att undanta mindre butiker från framtida krav på sluten kontanthantering. Även om motionärerna ser fördelarna med sluten kontanthantering, inte minst ur säkerhetssynpunkt, påpekar de samtidigt att en sådan lösning medför betydande investeringskostnader för den enskilda företagaren. För små och medelstora näringsidkare, särskilt på landsbygden, kan dessa kostnader inverka negativt på förutsättningarna att bedriva en lönsam verksamhet och i förlängningen tvinga t.ex. en lanthandel att upphöra. Därför finns det enligt motionärerna skäl för att i framtiden undanta dessa kategorier från ett krav på sluten kontanthantering.

Krister Örnfjäder (S) anför i motion 2015/16:2392 att regeringen bör överväga möjligheten att säkerställa tillgången till kontanter för alla i samhället. Motionären ser med oro på det faktum att många i samhället upplever svårigheter med att få tillgång till kontanter och nämner som exempel

bristen på uttagsautomater på landsbygden och bankernas strävan att minska kontanthantering. En åtgärd som motionären föreslår i syfte att trygga tillgången till kontanter är att komplettera pågående utredningsverksamhet inom Regeringskansliet med tilläggsdirektiv i denna fråga.

Även Penilla Gunther m.fl. (KD) uppmärksammar i kommittémotion 2015/16:3147 yrkande 19 situationen på landsbygden, särskilt på små orter med högt besöksstryck vissa delar av året. Motionärerna yrkar på att tillgång till finansiella tjänster som betalning eller uttag med kort och kontanthantering måste inkluderas i offentlig och kommersiell service på landsbygden. För landsbygdens utveckling måste det exempelvis finnas tillräckligt med uttagsautomater och möjlighet att betala med kort.

Utskottets ställningstagande

I likhet med tidigare tillfällen när utskottet behandlat ämnet råder det stor enighet om att det är viktigt att alla i samhället har tillgång till grundläggande betaltjänster. Det är också utskottets uppfattning att det i första hand är marknaden som ska tillgodose behovet och att staten endast träder in för att säkerställa servicen i de fall marknaden inte kan göra det. Utskottet påminner om att varje länsstyrelse enligt förordningen (2007:825) med länsstyrelseinstruktion och bevakningsuppdraget i regleringsbrevet ska göra en bedömning av huruvida samhällets behov av grundläggande betaltjänster är tillgodosett på regional nivå.

Utskottet konstaterar att de grundläggande betaltjänsterna påverkas av en snabb teknik- och strukturförändring i samhället. I allt större utsträckning väljer också befolkningen elektroniska betalningsmedel framför att betala med kontanter. Även bankerna har minskat kontanthantering på kontoren, och Länsstyrelsen i Dalarna som har i uppgift att sammanställa årsrapporteringen till Regeringskansliet angav i rapporten för 2015 att antalet bankkontor som hanterar kontanter har minskat från 1 415 stycken 2011 till 694 stycken i dag. Utöver det har 154 bankkontor stängts.

Enligt länsstyrelsernas uppfattning kommer det under de närmaste åren att finnas människor som upplever problem med att utföra betaltjänster, inte minst äldre och personer med funktionsnedsättning, och i vissa geografiska områden kommer det att finnas behov av särskilda lösningar. Länsstyrelserna anser vidare att det är viktigt att staten fortsätter att ge stöd och bidrag och att minst 1,5 miljoner människor i Sverige skulle ha nytta av innovativa betaltjänstlösningar. Utskottet vill här uppmärksamma att det inom EU pågår ett arbete som bl.a. syftar till att ge alla EU-medborgare rätt till eget bankkonto och betalkort. Finansdepartementet har belyst frågan på flera sätt under året. Ett svenskt betalningsråd har också etablerats under ledning av Riksbanken. Länsstyrelser har dessutom etablerat ett samarbete med bankorganisationerna och Sveriges Kommuner och Landsting (SKL).

Utskottet är medvetet om de många utmaningar som finns i fråga om grundläggande betaltjänster. En gemensam nämnare för dessa utmaningar är

ofta landsbygden och dess förutsättningar, exempelvis svårigheter att göra kontantuttag, betala med kort eller hantera dagskassar. Dessa begränsningar får konsekvenser för det lokala näringslivet och ideella föreningar men även för privatpersoner, inte minst de äldre som kan ha svårt att tillgodogöra sig nya digitala betalningslösningar.

Det är utskottets uppfattning att de statliga insatserna för att trygga tillgången till grundläggande betaltjänster behöver anpassas för att möta de behov som uppstår och att insatser kan behöva göras på olika nivåer både nationellt, regionalt och lokalt. Utskottet anser att elektroniska och it-tekniska lösningar liksom en fortsatt utbyggnad av bredband på landsbygden på ett avgörande sätt kan bidra till en förbättrad tillgång till grundläggande betaltjänster i framtiden. Det faktum att 700 MHz-bandet görs tillgängligt kommer att ge ett utökat utrymme för den datatrafik som elektroniska betalningslösningar kräver. I årsrapporten för 2015 som Länsstyrelsen i Dalarna nyligen överlämnade till regeringen konstateras att det är just kapacitetsbristen i näten som skapar påtagliga problem på betaltjänstområdet i glest befolkade områden och i skärgårdsmiljöer, vilket får ekonomiska konsekvenser för det lokala näringslivet och därmed hämmar tillväxten.

De åtgärder som görs på regional nivå av landets länsstyrelser liksom det arbete som bedrivs centralt av PTS, Tillväxtverket och Myndigheten för tillväxtpolitiska utvärderingar och analyser i avsikt att säkra tillgången till grundläggande betaltjänster är enligt utskottets mening av avgörande betydelse. Utskottet påminner om att länsstyrelserna har möjlighet att söka medel hos PTS för arbetet med att bedöma behovet av och genomföra stöd- och utvecklingsinsatser för att trygga tillgången till grundläggande betaltjänster. I PTS uppdrag ingår också att analysera behov och möjligheter att utveckla mer användarvänliga elektroniska kommunikationstjänster för att underlätta betalning.

Utskottet vill understryka att det inte existerar några enkla lösningar på hur tillgången till grundläggande betaltjänster ska tryggas eftersom det handlar om mycket komplexa frågor med många detaljerade moment. Exempelvis skiljer sig förutsättningarna åt mellan olika delar av landet, och det är enligt utskottets uppfattning därför viktigt att arbetet utgår från regionala och lokala förhållanden och förutsättningar för att man ska kunna hitta långsiktigt hållbara lösningar.

När det gäller situationen på landsbygden vill utskottet också framhålla att regeringen har uppmärksammat frågan om grundläggande betaltjänster i ett kommittédirektiv (2015:73), En sammanhållen politik för Sveriges landsbygder, som beslutades den 25 juni 2015. En av utredarens uppgifter är att redogöra för statens ansvar för att bidra till god tillgång till kommersiell och offentlig service, grundläggande betaltjänster, kontanthantering och post på landsbygden.

Trots komplexiteten och de många utmaningar som finns på området hyser utskottet tillförsikt när det gäller de åtgärder som vidtas av länsstyrelserna och

centrala myndigheter och de resurser som läggs på att långsiktigt säkerställa tillgång till grundläggande betaltjänster.

Med hänsyn till vad som sagts ovan avstyrker utskottet motionerna 2015/16:1099 (M) yrkande 2, 2015/16:2392 (S) och 2015/16:3147 (KD) yrkande 19.

Reservationer

1. Postservice, punkt 1 (SD)

av Tony Wiklander (SD) och Per Klarberg (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2015/16:1919 av Saila Quicklund (M) och
avslår motionerna
2015/16:85 av Birger Lahti m.fl. (V) yrkandena 1 och 3 samt
2015/16:377 av Håkan Svenneling m.fl. (V) yrkande 7.

Ställningstagande

Vi Sverigedemokrater värnar den svenska landsbygden och dess invånare som i många avseenden tyvärr har missgynnats av de senaste decenniernas samhällsutveckling. Delar av Sverige håller på att avfolkas eftersom det har blivit allt svårare att bo och arbeta på landsbygden. Som en konsekvens av utvecklingen har också allt fler samhällseliga servicefunktioner försvunnit, vilket har satt ytterligare press på de som bor kvar. PTS generaldirektör Göran Marby påpekade vid utskottssammanträdet den 26 november 2015 att posten ofta är den sista servicefunktionen som återstår när allt annat har försvunnit.

Det är därför med oro som vi ser de förändringar och rationaliseringsåtgärder som Postnord gör i utdelningsverksamheten och som i en del fall har medfört att vissa hushåll och företag måste ta sig orimligt långt för att hämta posten. Det är bra att PTS har uppmärksammat situationen på landsbygden och inlett en dialog med Postnord, men vi vill i sammanhanget påminna om att myndighetens allmänna råd (PTSFS 2008:6) om postutdelning inte är någon bindande föreskrift utan snarast bör jämföras med en riktlinje för hur postutdelningen ska utformas. Som vi ser det finns det en risk för att riktlinjerna i de allmänna råden i förlängningen kommer till korta i förhållande till Postnords interna effektivitets- och besparingskrav när det gäller utdelningen på landsbygden. För att det ska vara möjligt att bo och verka i hela landet är det därför angeläget att regeringen ser över möjligheterna att förbättra servicen för postutdelning i glesbygd.

Vad vi nu har anfört bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

2. Postservice, punkt 1 (V)

av Emma Wallrup (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2015/16:85 av Birger Lahti m.fl. (V) yrkandena 1 och 3 samt

2015/16:377 av Håkan Svenneling m.fl. (V) yrkande 7 och

avslår motion

2015/16:1919 av Saila Quicklund (M).

Ställningstagande

Jag vill påminna om att både privatpersoner och näringslivet i stor utsträckning fortfarande är beroende av och efterfrågar en välfungerande postservice i vårt alltmer digitaliserade samhälle. Många företag är för sin verksamhet helt beroende av en hög och jämn nivå på postservicen. Detta gäller inte minst situationen på landsbygden, och om servicenivån inte kan garanteras missgynnas det lokala näringslivet och många arbetstillfällen riskerar därmed att gå förlorade i ofta redan utsatta områden.

Därför finns det en samhällsomfattande posttjänst som Postnord har uppdraget att tillhandahålla. Genom den samhällsomfattande posttjänsten säkerställs att alla har tillgång till vissa postala tjänster med en garanterad nivå på service och kvalitet. I dag sker tyvärr ofta felsortering, och tillförlitligheten av tjänsten har tunnats ut eftersom arbetsmiljön har försämrats och de som arbetar med sorteringen har svårt att hinna med. Jag vill också påminna om att Postnord inte får något statligt stöd för att tillhandahålla den samhällsomfattande tjänsten. Samtidigt går det inte att blunda för det faktum att brevvolymer har minskat kontinuerligt under en lång rad år, en minskning som också påverkar intäkterna. Trots minskande brevvolymer har staten fastställt ett högt avkastningskrav på Postnord. PTS generaldirektör Göran Marby påpekade i samband med utskottets sammanträde den 26 november 2015 att jämfört med situationen i andra länder uppvisar den svenska delen av Postnord alltjämt god lönsamhet. Däremot går den danska delen med underskott. Som jag ser det finns det en uppenbar risk för att det fastställda avkastningskravet i förlängningen kommer att gå ut över samhällsuppdraget och servicenivån än mer. Därför måste det fastslås att en välfungerande postservice ska vara det överordnade målet i sammanhanget även om verksamheten naturligtvis måste bedrivas på ett ekonomiskt sunt sätt. Regeringen tillsatte i augusti 2015 en utredning för att se över postlagstiftningen i syfte att se om den motsvarar rådande och framtida behov.

I samband med denna översyn är det angeläget att säkerställa att framtidens postlagstiftning inte missgynnar det företag som utför samhällsuppdraget och att lagstiftningen även fortsättningsvis ska syfta till att garantera en god postservice av likvärdig kvalitet till alla enskilda medborgare och företag i hela landet.

Vad jag nu har anfört bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

3. Arbetsmiljön för postanställda, punkt 2 (V)

av Emma Wallrup (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2015/16:85 av Birger Lahti m.fl. (V) yrkande 2.

Ställningstagande

Vi i Vänsterpartiet har under senare tid uppmärksammat arbetsförhållandena på Postnord och det utbredda missnöje som råder bland de anställda inom företaget. Postnord med sina anställda har ett viktigt uppdrag, nämligen att tillhandahålla den samhällsomfattande posttjänsten, ett uppdrag som ska utföras trots att postverksamheten är under stark förändring inte minst på grund av att digitaliseringen har bidragit till kontinuerligt sjunkande brevvolymer med minskade intäkter som följd. Vi noterar samtidigt att regeringen har formulerat tuffa finansiella mål för Postnord med ett avkastningskrav på 10,5 procent de senaste åren. På längre sikt är situationen ohållbar för de anställda som får betala priset för regeringens höga avkastningskrav i form av underbemanning, otrygga anställningar och ett alltför väl tilltaget utnyttjande av bemanningsföretag från arbetsgivarens sida.

Det är Vänsterpartiets ståndpunkt att staten som ägare bör garantera bra arbetsförhållanden för de anställda hos Postnord och att i detta ingår att minska andelen otrygga anställningar och användandet av bemanningsföretag.

Vad jag nu har anfört bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

4. Samdistribution, punkt 4 (M, C, L, KD)

av Jessica Rosencrantz (M), Edward Riedl (M), Sten Bergheden (M), Anders Åkesson (C), Boriana Åberg (M), Said Abdu (L) och Robert Halef (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2015/16:3059 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M, C, FP, KD) yrkande 28 och
2015/16:3208 av Anders Åkesson m.fl. (C) yrkande 5.

Ställningstagande

Vi anser att det är viktigt att bejaka behovet och betydelsen av en välfungerande postservice i hela landet och att samdistribution av tidningar och post är en viktig del i arbetet med att uppnå bättre tillgänglighet.

Vår uppfattning är att samdistribution av tidningar och post är särskilt angeläget på landsbygden eftersom en samordnad distribution av post och tidningar skapar bättre förutsättningar för att upprätthålla servicenivån på landsbygden trots minskande volymer för både tidningar och brev. Att servicenivån kan upprätthållas trots de utmaningar som landsbygden står inför är av central betydelse för befolkningens möjligheter att stanna kvar och kunna arbeta i dessa områden. Dessutom innebär samdistribution både miljömässiga och samhällsekonomiska fördelar. Det är därför uppmuntrande att det i kommittédirektivet (dir. 2015:87) för den pågående översynen av postlagstiftningen uttryckligen anges att utredaren även ska utreda effekterna av samdistribution av post och tidningar vid sidan av att analysera och bedöma behovet och efterfrågan av posttjänster i olika delar av landet samt postväsendets roll när det gäller statliga insatser för att trygga glesbygdsservice. Det är dock med viss oro som vi noterar att regeringen den 26 november 2015 beslutade om att senarelägga redovisningen av både delbetänkandet och slutbetänkandet för postlagsutredningen, vilket tyvärr medför att regeringens besked i den angelägna frågan om samdistribution kommer att dröja.

Vi vill understryka behovet av konkreta förslag till nödvändiga lagändringar för införande av samdistribution av post och tidningar. Vi anser även att morgontidningarnas logistik bör vara styrande för när utdelningen görs. Det kan i sammanhanget tilläggas att det av kommittédirektivet också framgår att en av utredarens uppgifter är att analysera det framtida behovet av övernattbefordran som en grundtjänst inom ramen för den samhällsomfattande posttjänsten. Om detta leder till att kravet på övernattbefordran avskaffas, bör det följaktligen inte medföra några svårigheter med att låta morgontidningarna avgöra när utdelningen görs.

Vad vi nu har anfört bör riksdagen ställa sig bakom och tillkänna för regeringen.

5. Kontanthantering och betaltjänster, punkt 5 (V)

av Emma Wallrup (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2015/16:2392 av Krister Örnfjäder (S) och
avslår motionerna
2015/16:1099 av Jan R Andersson m.fl. (M) yrkande 2 och
2015/16:3147 av Penilla Gunther m.fl. (KD) yrkande 19.

Ställningstagande

Från Vänsterpartiets sida ser man allvarligt på problemet som många upplever med att inte ha tillgång till kontanter i dagens Sverige. Jag vill särskilt uppmärksamma situationen på glesbygden där det ofta råder brist på uttagsautomater. På de bankkontor som finns kvar minskar kontanthantering och i en del fall har den upphört helt och hållet.

Oavsett anledning måste staten se till att alla har möjlighet att få tillgång till betalningsmedel om samhället ska kunna fungera för alla. Det gäller både privatpersoner och näringsliv. Ett flertal myndigheter är involverade i arbetet med att säkerställa tillgång till grundläggande betaltjänster på de orter och i de områden där marknaden inte tillgodoser behoven. Den lägesbeskrivning som redovisas i Länsstyrelsen i Dalarnas åiterrapportering till regeringen innehåller tyvärr en rad orosmoment i detta avseende, bl.a. tekniska utmaningar och svårigheter för inte minst de äldre att behärska tekniken för elektroniska betalningar. Därför anser vi i Vänsterpartiet att det är angeläget att staten tar sitt ansvar för att även fortsättningsvis säkerställa tillgången till betalningsmedel för alla i Sverige, och något som regeringen kan göra är att överväga möjligheten att ge tilläggsdirektiv till pågående utredningar på området. Ett förslag är den parlamentariskt sammansatta kommitté som regeringen beslutade om den 25 juni 2015 (dir. 2015:73) och som ska lämna förslag till inriktning och utformning av en sammanhållen politik för en långsiktigt hållbar utveckling i Sveriges landsbygder.

Vad jag nu har anfört bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Motioner från allmänna motionstiden 2015/16

2015/16:85 av Birger Lahti m.fl. (V):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag som skapar en bättre balans mellan ekonomiska mål och samhällsuppdraget för Postnord, och riksdagen tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att staten som ägare bör garantera bra arbetsförhållanden för anställda hos Postnord, som ska innefatta att andelen otrygga anställningar och användandet av bemanningsföretag ska minska, och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag till en ny postlag som inte missgynnar det företag som utför samhällsuppdraget och som säkrar en god postservice i hela landet, och riksdagen tillkännager detta för regeringen.

2015/16:377 av Håkan Svenneling m.fl. (V):

7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Posten bör få i uppdrag att ge god service av likvärdig kvalitet till alla enskilda medborgare och företag i hela landet och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:1099 av Jan R Andersson m.fl. (M):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att slopa framtida krav på slutna kontanthantering för mindre butiker och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:1489 av Andreas Norlén m.fl. (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att säkerställa att de tjänster Postnord erbjuder på en konkurrensutsatt marknad inte får otillbörlig kostnadstäckning genom det som finansieras inom ramen för samhällsuppdraget, och riksdagen tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om nya ägardirektiv till Postnord och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga en uppdelning av Postnord i flera bolag som inte får

”koncernsamverka” utan som ska konkurrera på lika villkor med de privata aktörer som finns, och riksdagen tillkännager detta för regeringen.

2015/16:1919 av Saila Quicklund (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av en bättre service för postutdelning i glesbygden och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:2392 av Krister Örnfjäder (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om överväga möjligheten att säkerställa tillgången till kontanter för alla och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:2945 av Jeff Ahl m.fl. (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att återreglera postväsendet och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:3059 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M, C, FP, KD):

28. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det krävs konkreta förslag till nödvändiga lagändringar för införande av samdistribution av post och tidningar och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:3147 av Penilla Gunther m.fl. (KD):

19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att offentlig och kommersiell service på landsbygden också ska innefatta tillgång till finansiella tjänster som betalning eller uttag med kort och kontanthantering och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:3208 av Anders Åkesson m.fl. (C):

5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om förbättrad post- och tidningsdistribution i hela landet och tillkännager detta för regeringen.